Haziran 2024

Eğitim Materyali

TSRS 2 İklimle İlgili Açıklamalar'da ve TSRS 2'nin Sektör Bazlı Uygulanmasına İlişkin Rehber'de yer alan Bankacılık Sektörüne Özgü Özel Hususlar

Bu uzman dokümanında; TSRS 2 İklimle İlgili *Açıklamalar*'da ve TSRS 2'nin Sektör Bazlı Uygulanmasına İlişkin Rehber'de yer alan bankacılık sektörüne özgü özel hususlara ilişkin bilgi verilmiş olup, bu sektörde faaliyet gösteren işletmelerin TSRS 2 uyarınca yapması gerekli olan açıklamalar için referans verilen diğer düzenlemelere ilişkin derleyici bir çalışma yapılmıştır. Bu doküman bir uzman çalışması olup, hazırlanacak sürdürülebilirlik raporları açısından hukuki dayanak teşkil etmemektedir. İşletmelerin tabi oldukları mevzuata göre çalışma yapmaları esastır.

1. TSRS 2 *İklimle İlgili Açıklamalar*

TSRS 2 İklimle İlgili Açıklamalar, işletmeye kaynak sağlama kararı verirken finansal rapor kullanıcılarına faydalı olacak iklimle ilgili risk ve fırsatlara ilişkin bilgilerin açıklanmasını gerektirir. İklimle ilgili risk ve fırsatlara ilişkin yapılacak açıklamaların; yönetişim, strateji, risk yönetimi ve metrik ve hedefler olmak üzere dört başlık altında yapılması gerekmekte olup, her bir başlık altında açıklama yapılması gereken hususlar Standartta ayrı ayrı ve detaylı bir şekilde belirtilmiştir.

"Metrikler ve hedefler" başlığı altında yapılacak olan iklimle ilgili finansal açıklamaların amacı; finansal raporların kullanıcılarının, işletmenin iklimle ilgili kendi belirlediği hedefler ile mevzuat uyarınca ulaşması gereken hedeflere yönelik ilerlemeleri de dâhil olmak üzere, iklimle ilgili risk ve fırsatlarla ilgili olarak işletmenin performansını anlamalarını sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için, işletmenin metriklere ilişkin yapacağı açıklamalar iki sınıfta gruplandırılmıştır. Bunlar:

- Sektörler-arası metrik kategorileriyle ilgili bilgiler ve
- Belirli iş modelleriyle, faaliyetlerle veya bir sektörde katılımı karakterize eden diğer ortak özelliklerle ilişkili metriklerdir.

Bu bağlamda işletme belirli iş modelleri, faaliyetleri veya katılımı karakterize eden diğer ortak özellikler sebebiyle ilişkili olduğu sektör bazlı metrikleri açıklar. Açıklanacak sektör bazlı metrikler belirlenirken, işletme TSRS 2'nin Sektör Bazlı Uygulanmasına İlişkin Rehber'de tanımlanan açıklama konularıyla ilişkili sektör bazlı metrikleri kullanır.

İşletmenin açıklaması gereken sektörler-arası metrikler ise işletmenin faaliyet gösterdiği sektörün ne olduğu fark etmeksizin açıklaması gerekli olan iklimle ilgili metriklerdir. İklimle ilgili bu metriklerin başında ise sera gazı emisyonları gelmektedir. TSRS'ye uygun olarak raporlama yapan tüm işletmeler sera gazı emisyonlarına ilişkin raporlama dönemi boyunca üretilen ve metrik ton CO2 eşdeğeri olarak ifade edilen:

- Kapsam 1 sera gazı emisyonları,
- Kapsam 2 sera gazı emisyonları ve
- Kapsam 3 sera gazı emisyonları

şeklinde sınıflandırılan mutlak brüt sera gazı emisyonlarını açıklar. TSRS 2; başka bir zorunluluk olmadığı sürece[1] , sera gazı emisyonlarının Sera Gazı Protokolü: Kurumsal Muhasebe ve Raporlama Standardına (2004) uygun olarak ölçülmesini gerektirir.

Sera Gazı Protokolü: Kurumsal Muhasebe ve Raporlama Standardının (2004) amacı; özellikle işletmelerin standart yaklaşım ve ilkeler kullanarak emisyonlarını doğru ve adil bir şekilde hesaplayarak bir sera gazı envanteri hazırlamasına yardımcı olmak ve çeşitli şirketler ve sera gazı programları arasında sera gazı muhasebesi ve raporlamasında tutarlılığı ve şeffaflığı artırmaktır. Bu amaç doğrultusunda Sera Gazı Protokolü kurumsal düzeyde sera gazı emisyon envanteri hazırlayan şirketler ve diğer kuruluşlar için raporlama gerekliliklerini belirler ve rehberlik sağlar.

[1] Yetkili bir makam veya işletmenin kote olduğu borsa, sera gazı emisyonlarının farklı bir yöntem kullanılarak ölçülmesini zorunlu kılmadıkça.

TSRS 2 uyarınca, kapsam 3 emisyonlarına ilişkin olarak Sera Gazı Protokolü Kurumsal Değer Zinciri (Kapsam 3) Muhasebe ve Raporlama Standardında (2011) tanımlanan *Kapsam 3* kategorilerine uygun olarak, işletmelerin Kapsam 3 sera gazı emisyon ölçümüne dâhil edilen kategorileri açıklaması gerekmektedir. Sera Gazı Protokolü Kurumsal Değer Zinciri (Kapsam 3) Muhasebe ve Raporlama Standardında (2011) kapsam 3 kategorileri aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Yukarı yönlü emisyonlar
1. Satın alınan mal ve hizmetler, 2. Sermaye malları, 3. Kapsam 1 emisyonlarına veya Kapsam 2 emisyonlarına dâhil olmayan yakıt ve enerjiyle ilgili faaliyetler, 4. Yukarı yönlü ulaşım ve dağıtım, 5. Operasyonlarda üretilen atıklar, 6. İş seyahatleri, 7. Çalışanların işe gidiş gelişleri, 8. Yukarı yönlü kiralanan varlıklar
Aşağı yönlü emisyonlar
9. Aşağı yönlü ulaşım ve dağıtım, 10. Satılan ürünlerin işlenmesi, 11. Satılan ürünlerin kullanımı, 12. Satılan ürünlerden kullanım ömrü dolanlara uygulanacak işlem, 13. Aşağı yönlü kiralana varlıklar, 14. Bayilikler ve 15. Yatırımlar

2. Finanse Edilen Emisyonlara İlişkin Özel Hükümler

Yukarıda da belirtildiği üzere TSRS 2 uyarınca tüm işletmelerin, yukarı ve aşağı yönlü emisyonları da dâhil olmak üzere, raporlama döneminde üretilen mutlak brüt Kapsam 3 sera gazı emisyonlarını açıklaması gerekmektedir. Bununla birlikte varlık yönetimi, ticari bankacılık veya sigortacılık faaliyetlerden bir veya daha fazlasını yürüten işletmelerin, Kategori 15 emisyonları veya yatırımlarıyla ilişkili emisyonları ("finanse edilen emisyonlar " olarak da bilinmektedir) hakkında ilave ve özellikli bilgileri açıklaması zorunludur.[2]

Finansal faaliyetlerde bulunan işletmeler, bu faaliyetlerle ilgili sera gazı emisyonlarıyla ilişkili risk ve fırsatlarla karşı karşıya kalırlar. Daha yüksek sera gazı emisyonuna sahip karşı taraflar, borç alanlar veya yatırım yapılan işletmeler; teknolojik değişiklikler, arz ve talepteki değişimler ve politika değişikliği ile ilişkili risklere karşı hassas olabilir ve bu durum, söz konusu işletmelere finansal hizmet sunan finansal kuruluşu etkileyebilir. Söz konusu risk ve fırsatlar; kredi riski, piyasa riski, itibar riski ve diğer finansal ve operasyonel riskler şeklinde ortaya çıkabilir. Ticari bankalar ve yatırım bankaları, varlık yöneticileri ve sigorta kuruluşları gibi finansal faaliyetlerde bulunan işletmelerin, finanse edilen emisyonlarını ölçmesi bu tür riskleri izlemesini ve yönetmesini sağlar. Söz konusu ölçüm; bir işletmenin iklimle ilgili risk ve fırsatlara maruz kalma durumuna ve bu işletmenin finansal faaliyetlerini zaman içinde nasıl adapte etmesi gerekebileceğine ilişkin bir gösterge görevi görmesi sebebiyle de oldukça önem arz etmektedir ve dolayısıyla bu konuya ilişkin olarak bu tür işletmelere ayrı açıklama konuları getirilmiştir. Bu tür işletmelerin finanse edilmiş emisyonlarına ilişkin yapacakları açıklamaları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

Tablo 1: Ticari Bankalar, Varlık Yönetim Şirketleri ve Sigorta Kuruluşlarının Finanse Edilen Emisyonlarına İlişkin Açıklama Konuları[3]

	Ticari Bankalar ve Sigorta Kuruluşları	Varlık Yönetim Şirketleri
Mutlak brüt finanse edilen emisyonlar	Varlık sınıfına göre her endüstri için Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3 sera gazı emisyonları	Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3 sera gazı emisyonlarına göre ayrıştırılmış
Finansal tablolarının sunulduğu para birimi cinsinden ifade edilen	Varlık sınıfına göre her endüstriye ilişkin brüt risk tutarı (Finanse edilen tutarları ve çekilmemiş kredi taahhütlerini içerir)	Yönetilen varlıkların (YV) toplam tutarı
Yüzde	İşletmenin finanse edilen emisyon hesaplamasına dâhil edilen brüt risk tutarının yüzdesi	Finanse edilen emisyon hesaplamasına dâhil edilen toplam YV'nin yüzdesi.

İşletmenin finanse ettiği emisyonlarını hesaplamak için kullandığı metodoloji.

[2] Finanse edilen emisyonlar; işletmenin yatırım yaptığı veya borç verdiği bir kuruluşun ya da tarafın brüt sera gazı emisyonlarının, işletme tarafından yapılan yatırım veya verilen borç ile ilişkilendirilen kısmıdır. Bu emisyonlar, Sera Gazı Protokolü Kurumsal Değer Zinciri (Kapsam 3) Muhasebe ve Raporlama Standardında (2011) tanımlanan Kapsam 3 Kategori 15'in (yatırımlar) bir parçasıdır.

[3] https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2022/09/issb-financed-facilitated-emissions.html

TSRS 2, endüstriye göre ayrıştırma yaparken: karşı tarafları sınıflandırmak için, Küresel Endüstri Sınıflandırma Standardı (GICS) 6-haneli endüstri-seviyesi kodu kullanılmasını gerektirir. Küresel Endüstri Sınıflandırma Standardı (GICS), yatırımcıların dünya çapındaki şirketlerin temel ticari faaliyetlerini anlamalarına yardımcı olan bir sektör analiz çerçevesi olup, yatırımcılara tutarlı ve kapsamlı sektör tanımları sağlamak üzere MSCI ve S&P Dow Jones Endeksleri tarafından geliştirmiştir. GICS sınıflandırması 11 ana sektörün, 25 endüstri grubuna ayrılması, bunun altında 74 endüstri grubu ve toplamda 163 alt endüstri grubu olarak sınıflandırılması şeklindedir. Finanse edilen emisyonların açıklanmasında aşağıdaki şekilde kırmızı ile işaretlenmiş alanda bulunan 74 endüstri grubu kodu kullanılır.

Şekil 1: Küresel Endüstri Sınıflandırma Standardı (GICS) Endüstri Sınıflandırması[4]

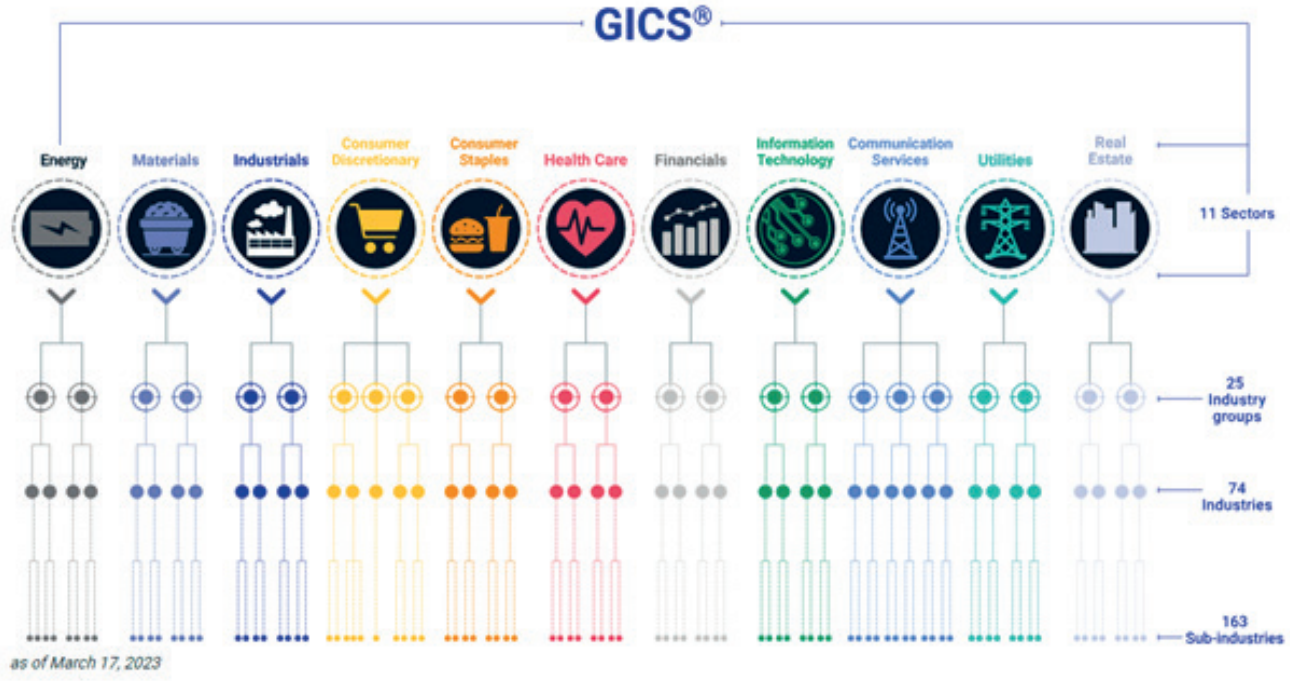

Örnek 1: Yukarıdaki açıklamalar ışığında bir ticari bankanın finanse edilen emisyonlarına ilişkin yapması gereken açıklamaya ilişkin örnek gösterim aşağıdaki tablodaki gibi olabilir:[5]

GICS kodu: 251020 Otomobil **Varlık Sınıfı: Krediler**	**Kapsam 1**	**Kapsam 2**	**Kapsam 3**
Mutlak brüt finanse edilen emisyonlar	XX Ton CO2 E	XX Ton CO2 E	XX Ton CO2 E
Fonlanan tutarlar	XX Milyon TL	XX Milyon TL	XX Milyon TL
Çekilmemiş Kredi Taahhütleri	XX Milyon TL	XX Milyon TL	XX Milyon TL
Finanse edilen emisyon hesaplamasına dâhil edilen brüt risk tutarı (%100'den az olması durumunda açıklayınız)	%100	%100	%100
Finanse edilen emisyon hesaplamasına dâhil edilen çekilmemiş kredi taahhütlerinin yüzdesi	%100	%100	%100
Kullanılan Yöntem	Emisyon verilerinin kullanılmasıyla tahmini ölçüm ve kontrol yaklaşımı		

[4] https://www.msci.com/our-solutions/indexes/gics

[5] https://www.actuarybot.com/ifrs/ifrss/ifrs-s2/scope-3/category-15/financed-emissions.php

2.1. Kapsam 3 Emisyonlarının Açıklanmasına İlişkin Muafiyet

TSRS 2, finanse edilen emisyonların açıklanmasına ilişkin ilk yıl için muafiyet tanımaktadır. Buna göre işletmenin; varlık yönetimi, ticari bankacılık veya sigortacılık faaliyetlerinde bulunması durumunda, Standardın uygulandığı ilk yıllık raporlama döneminde finanse edilen emisyonlarına ilişkin ilave bilgileri içeren Kapsam 3 sera gazı emisyonlarını açıklaması zorunlu değildir. Bununla birlikte Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından 29/12/2023 tarihli ve 32414 (1.M) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olan Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları Uygulama Kapsamına İlişkin Kurul Kararı'yla tüm işletmelerin, TSRS'leri uyguladıkları ilk iki yıllık raporlama dönemlerinde Kapsam 3 sera gazı emisyonlarını açıklamalarına ilişkin muafiyet tanınmıştır. Finanse edilen emisyonlar; varlık yönetim şirketleri, ticari bankalar ve sigorta kuruluşlarının kapsam 3 emisyonları içerisinde olması sebebiyle, bu işletmeler finanse edilen emisyonları için söz konusu Kurul Kararıyla tanınan iki yıllık açıklama muafiyetinden faydalanabileceklerdir.

3. Ticari Bankalar Sektör-Bazlı Metrikler

Ticari bankalar, verdikleri kredilerle önemli ölçüde olumlu ve olumsuz çevresel ve sosyal dışsallıklara sebep olurlar. Bu nedenle, bankaların teminatın kalitesini belirlerken çevresel, sosyal ve yönetişim (ÇSY) faktörlerini incelemesinin önemi giderek artmaktadır. Zira söz konusu risk ve fırsatları ele almakta başarısız olan ticari bankalar, hissedarlar için azalan getiriler ve azalan değer ile karşı karşıya kalabilirler. Bu sebeple ticari bankaların yapacakları ÇSY faktörlerinin borç verme süreçlerine nasıl entegre edildiği ve belirli sürdürülebilirlik eğilimleriyle ilişkili mevcut portföy riskine ilişkin açıklamalar kullanıcılar için önemli hâle gelmektedir.

Bu itibarla, *TSRS 2 Sektör Bazlı Rehberlik- Cilt 16—Ticari Bankalar'da;*

Sektör bazlı sürdürülebilirlik açıklama konusu olarak:

- Çevresel, Sosyal ve Yönetişim Faktörlerinin Kredi Analizine Dâhil Edilmesi
- Konuya ilişkin metrik olarak:
- Kredi analizine çevresel, sosyal ve yönetişim (ÇSY) faktörlerinin dâhil edilmesine yönelik yaklaşımın tanımı

belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda bu hususlar özet olarak gösterilmektedir:

Tablo 3. Sürdürülebilirlik Açıklama Konuları ve Metrikleri[6]

BAŞLIK	METRİK	KATEGORİ	ÖLÇÜ BİRİMİ	KOD
Çevresel, Sosyal ve Yönetişim Faktörlerinin Kredi Analizine Dâhil Edilmesi	Kredi analizine çevresel, sosyal ve yönetişim (ÇSY) faktörlerinin dâhil edilmesine yönelik yaklaşımın açıklaması	Tartışma ve Analiz	yok	FN-CB-410a.2

Ticari bankalar için Sektör Bazlı Rehber, ticari bankaların kredi analizinde ÇSY faktörlerinin dâhil edilmesinin kullanıcılar tarafından anlaşılması amacıyla bu konuya ilişkin yapılacak çeşitli açıklama ve tanımlamalar belirlemiştir. Bu dokümanın amacı doğrultusunda burada yalnızca ticari bankaların yapacağı açıklamalar içerisinden faklı belge ve dokümanlara atıf yapılan açıklamalara yer verilmiştir. Bu açıklamalar;

- İşletmenin, kredi analizinde ÇSY faktörlerinin dâhil edilmesine yönelik yaklaşımını tanımlaması ve
- İşletmenin, ÇSY faktörlerinin kredi analizine dâhil edilmesine yönelik yaklaşımıyla ilgili ek nicel ölçümleri açıklaması

hususlarıdır.

[6] https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/TFRS2/TSRS%202-Ek%20Cilt-16-Ticari%20Bankalar.pdf (Taslak)

3.1. İşletmenin, kredi analizinde ÇSY faktörlerinin dâhil edilmesine yönelik yaklaşımını tanımlaması

Ticari bankalar için Sektör Bazlı Rehbere göre bankanın yapacağı bu tanım, Küresel Sürdürülebilir Yatırım Birliği (GSIA) ile uyumludur ve yatırım kararı alma süreçlerinde ÇSY bilgilerinin kullanımını içerir.

GSIA, dünya çapındaki finansal hizmetler sektörünün liderliğini teşvik etme, önemli küresel zorluklar üzerinde önemli bir etki yaratma ve sürdürülebilir bir geleceğe geçişi hızlandırma gücünü ortaya çıkarmayı amaçlayan küresel bir iş birliğidir. GSIA eş zamanlı olarak üyeler arasındaki sinerjiyi artırmak, küresel girişimlere katılmak ve yerel ve bölgesel sürdürülebilir yatırım kuruluşlarına, kurulup büyürken tavsiye ve destek sağlamak için çalışır. GSIA tarafından yayımlanan Sorumlu Yatırım Yaklaşımlarına İlişkin Tanımlar adlı rehberde ÇSY entegrasyonu;

"Riske göre ayarlanmış getirileri iyileştirmek amacıyla bir yatırım analizi ve karar verme sürecinde ÇSY faktörlerinin sürekli olarak değerlendirilmesidir."

şeklinde tanımlanmıştır. GSIA'ya göre, temel olarak ÇSY entegrasyonu, ÇSY faktörlerinin yatırımların riskini ve getirisini etkileyebileceği ve ÇSY faktörlerinin varlık fiyatlarına tam olarak yansımadığı inancından hareketle, ÇSY faktörlerinin bir yatırım sürecine dâhil edilmesidir. ÇSY entegrasyonu, ÇSY bilgilerinin aranmasını, bu bilgilerin önemliliğinin değerlendirilmesini ve önemli olduğuna karar verilen bilgilerin yatırım analizi ve kararlarına entegre edilmesini içerir. Ayrıca GSIA ÇSY entegrasyonunu, tek seferlik bir faaliyet değil, yatırım sürecinin devam eden bir parçası olarak değerlendirmektedir.

Dolayısıyla bankanın ancak bu tanım ve yaklaşıma uyan bir yaklaşım benimsemesi ÇSY faktörlerinin kredi analizine dâhil edilmesi olarak nitelendirilebilecektir. Bu sebeple örneğin tek bir kredi için ÇSY faktörlerinin dikkate alınması bir ÇSY entegrasyonu olarak değerlendirilmemelidir.

Ticari bankalar için Sektör Bazlı Rehber, bu tanımla yapılırken ÇSY faktörlerinin neler olduğunun belirlenmesine ilişkin rehberlik sağlaması amacıyla PRI Raporlama Çerçevesi—Ana tanımlar 2018, "ÇSY konuları" bölümüne atıf yapmıştır. Dolaysıyla bankalar ÇSY faktörlerinin kredi analizine dâhil edilmesi hususunda dikkate alınabilecek ÇSY faktörlerini belirlerken bu belgeyi kullanabilir. PRI Raporlama Çerçevesi—Ana tanımlar 2018 belgesi, temel ve en sık kullanılan tanımlardan bazılarını sunmaktadır. Bu tanımlar, kullanımlarının sık olması ve/veya raporlamaya hazırlanmak ve raporlanan bilgilerin diğer imzacılar tarafından anlaşılmasını sağlamak açısından önemli olması nedeniyle sunulmaktadır. PRI Raporlama Çerçevesi—Ana tanımlar 2018, "ÇSY konuları" başlıklı bölümde yer alan çevre, sosyal ve yönetişim hususlarına ilişkin örnekler aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: PRI Raporlama Çerçevesi—Ana tanımlar 2018, "ÇSY konuları" [7]

Tanımlar	ÇEVRE, SOSYAL VE YÖNETİŞİM KONULARI
Çevresel, sosyal ve yönetişim (ÇSY) konularının kesin bir listesi mevcut değildir. Kapsamlı veya kesin olduğu iddia edilen bir liste veya bir dizi tanım üretmek mümkün olmamaktadır, çünkü böyle bir liste kaçınılmaz olarak eksik kalacak ve kısa sürede güncelliğini yitirecektir. Bununla birlikte, aşağıdaki tabloda rehberlik amacıyla ÇSY hususlarına ilişkin örnekler verilmektedir. Bu husus, öncelikle sorumlu yatırım ve PRI konusunda nispeten yeni olan imzacılara yöneliktir.	
ÇEVRE (Ç)	Doğal çevrenin ve doğal sistemlerin kalitesi ve işleyişine ilişkin konulardır. Bu konular; biyolojik çeşitlilik kaybı, sera gazı (GHG) emisyonları, iklim değişikliği, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, hava, su veya kaynakların tükenmesi veya kirlenmesi, atık yönetimi, stratosferik ozon tabakasının incelmesi, arazi kullanımındaki değişiklikler, okyanus asitlenmesi ve nitrojen ve fosfor döngülerindeki değişiklikleri içerir.
SOSYAL (S)	İnsanların ve toplulukların hakları, refahı ve çıkarlarıyla ilgili konulardır. Bu konular; insan hakları, tedarik zincirindeki çalışma standartları, çocuk, köle ve borç karşılığı çalıştırma, işyeri sağlık ve güvenliği, örgütlenme özgürlüğü ve ifade özgürlüğü, insan sermayesi yönetimi ve çalışan ilişkileri; çeşitlilik; yerel topluluklarla ilişkiler, çatışma bölgelerindeki faaliyetler, sağlık ve ilaca erişim, HIV/AIDS, tüketicinin korunmasını içerir.
YÖNETİŞİM (Y)	Şirketlerin ve yatırım yapılan diğer kuruluşların yönetimine ilişkin konulardır. Bu konular; yönetim kurulu yapısı, büyüklük, çeşitlilik, beceriler ve bağımsızlık, yönetici maaşı, hissedar hakları, paydaş etkileşimi, bilgilerin açıklanması, iş etiği, rüşvet ve yolsuzluk, iç kontroller ve risk yönetimi ve genel olarak bir şirketin yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer paydaşları arasındaki ilişkilerle ilgili hususları içerir. Bu kategori; iş stratejisinin çevresel ve sosyal konulara ilişkin sonuçlarını ve stratejinin nasıl uygulanacağını kapsayan iş stratejisi konularını da içerebilir. Yönetişim konuları aynı zamanda Danışma Komitelerinin yetkileri, değerleme sorunları, ücret yapıları vb. gibi fon yönetişimi konularını da içerir.
Çok sayıda kuruluş ve proje, ilgili temel performans göstergeleri ile birlikte sektörlere göre ÇSY sorunlarını belirlemiştir. Konuya ilişkin bazı örnekler aşağıda yer almaktadır: • The European Federation of Financial Analysts Societies (EFFAS): KPIs for ESG - A Guideline for the Integration of ESG into Financial Analysis and Corporate Valuation • The CFA Institute: Environmental, Social and Governance Factors at Listed Companies - A Manual for Investors • UNEP FI and WBCSD: Translating environmental, social and governance factors into business value	

3.2. İşletmenin, ÇSY faktörlerinin kredi analizine dâhil edilmesine yönelik yaklaşımıyla ilgili ek nicel ölçümleri açıklaması

Sektör Bazlı Rehberde ticari bankların, ÇSY faktörlerinin kredi analizine dâhil edilmesine yönelik yaklaşımıyla ilgili;

- EP Kategorisine göre Ekvator Prensiplerine (EP III) (veya eşdeğeri) göre taranan ticari ve sınai krediler ile proje finansmanı sayısı gibi ek nicel ölçümleri açıklayabileceği belirtilmiştir.

[7] https://www.unpri.org/Uploads/i/m/n/maindefinitionstoprireportingframework_127272_949397.pdf

Böyle bir açıklama yapılması durumunda ticari bankaların esas alacağı belge olarak referans verilen Ekvator Prensipleri; projelerdeki çevresel ve sosyal risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve yönetilmesi için kullanılan bir finans sektörü standardıdır. Ekvator Prensipleri'nin, finansal kurumların projeleri finanse ederken çevresel ve sosyal riskleri tanımlaması, değerlendirmesi ve yönetmesi için ortak bir temel ve risk yönetimi çerçevesi olarak hizmet etmesi amaçlanmaktadır.

Ekvator Prensiplerine'de (EP III) 10 temel prensip bulunmaktadır ve rehberde atıf yapılan *"EP Katagorisi"*ne ilk prensip olan, *"İnceleme ve Katagorizasyon"*da yer verilmiştir. Bu prensibe göre bir proje finansman için teklif edildiğinde, Ekvator Prensipleri Finans Kuruluşları (EPFI), iç çevresel ve sosyal inceleme ve durum tespitinin bir parçası olarak, projeyi potansiyel çevresel ve sosyal risklerin ve etkilerin büyüklüğüne göre sınıflandıracaktır. Bu tür bir tarama, Uluslararası Finans Kurumu'nun (IFC) çevresel ve sosyal sınıflandırma sürecine dayanmaktadır. EPFI'nin çevresel ve sosyal durum tespiti; projenin doğası, ölçeği ve aşaması ile çevresel ve sosyal risk ve etkilerin düzeyi ile orantılıdır ve kategoriler aşağıdakilerden oluşmaktadır:

Kategori A – Çeşitli, geri döndürülemez veya benzeri görülmemiş potansiyel önemli olumsuz çevresel ve sosyal risklere ve/veya etkilere sahip projeler;

Kategori B – Sayıca az olan, genellikle sahaya özgü, büyük ölçüde geri döndürülebilir ve hafifletme tedbirleriyle kolayca ele alınabilen, potansiyel olarak sınırlı olumsuz çevresel ve sosyal risklere ve/veya etkilere sahip projeler ve

Kategori C – Olumsuz çevresel ve sosyal riskleri ve/veya etkileri minimum düzeyde olan veya hiç olmayan projeler.

4. Sonuç

Ticari bankaların finanse ettiği yüksek sera gazı emisyonuna sahip üçüncü taraflar; teknolojik değişiklikler, arz ve talepteki değişimler ve politika değişikliği ile ilişkili risklerle karşı karşıyadır. Finanse edilen işletmelerin karşılaşmış olduğu bu risklerin bankalara kredi riski, piyasa riski, itibar riski ve diğer finansal ve operasyonel riskler şeklinde yansıması kaçınılmazdır. Örneğin, giderek katılaşan karbon vergileri, yakıt verimliliği düzenlemeleri veya diğer politikalardan etkilenen finansman müşterileriyle ilgili kredi riskleri ortaya çıkabilir veya kredi riski teknolojik değişimlerden kaynaklanabilir. İtibar riski, fosil yakıt projelerinin finansmanından kaynaklanabilir. Dolayısıyla ticari bankaların sundukları finansal hizmetler sebebiyle ortaya çıkan riskleri ölçmeleri ve izlemeleri önem arz etmekte ve kullanıcılar ticari bankalara yönelik bu risklere ilişkin bilgi sahibi olmak istemektedirler. Bu sebeple TSRS 2, finanse edilen emisyonlara ilişkin özel açıklama hükümleri getirmiştir.

Öte yandan finanse edilen emisyonların oluşturduğu risklerin yukarıda açıklandığı üzere bankların tüm risk süreçlerini etkilediği açıktır. Bununla birlikte sera gazı emisyonlarının yanı sıra çevresel, sosyal ve yönetişime ilişkin diğer hususların ticari bankalar üzerinde aynı şekilde riskler oluşturması kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu risklerin belirlenmesi, izlenmesi ve özellikle yönetilebilmesi için ÇSY hususlarının tüm kredi değerlendirme sürecine entegrasyonu son derece önemlidir. Bu sebeple ticari bankalar için Sektör Bazlı Rehberde çevresel, sosyal ve yönetişim faktörlerinin kredi analizine dâhil edilmesi sektör bazlı sürdürülebilirlik açıklama konusu olarak belirlenmiştir.

Gerek finanse edilen emisyonlara ilişkin açıklamalar gerekse ÇSY hususlarının tüm kredi değerlendirme sürecine entegrasyonuna ilişkin yapılacak açıklamalara ilişkin sağlanacak verilerin son derece teknik ve nispeten karmaşık süreçler olması sebebiyle hem TSRS 2 hem de Sektör Bazlı Rehberde çeşitli düzenleme ve dokümanlara atıflar yapılmıştır. Atıf yapılan söz konusu düzenleme ve belgeler finans kuruluşları arasında uluslararası düzeyde kabul gören düzenlemelerdir. Referans belgelerle raporlayan işletmelere yol gösterilmesi ve açıklamaların tutarlılığının sağlanması amaçlanmakta ve ayrıca tahmin içeren hususların sağlam bir temele oturtulması ve açıklamaların öznelliğinin azaltılması hedeflenmektedir.

KAYNAKÇA

1. TSRS 2 İklimle İlgili Açıklamalar
   https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/RaporlamaStandarti/TSRS%202.pdf

2. Mark Vaessen, Financed and Facilitated Emissions- Driving consistency in the reporting of emissions financed by financial institutions, 20 December 2022 (Updated 31 August 2023)
   https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2022/09/issb-financed-facilitated-emissions.html

3. https://www.msci.com/our-solutions/indexes/gics

4. https://www.actuarybot.com/ifrs/ifrss/ifrs-s2/scope-3/category-15/financed-emissions.php

5. TSRS 2 Sektör Bazlı Rehberlik- Cilt 16—Ticari Bankalar (Taslak)
   https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/TFRS2/TSRS%202-Ek%20Cilt-16-Ticari%20Bankalar.pdf

6. ‚Definitions for Responsible Investment Approaches, Guidance, November 2023
   https://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2023/10/ESG-Terminology-Report_Online.pdf

7. PRI Reporting Framework Main definitions
   https://www.unpri.org/Uploads/i/m/n/maindefinitionstoprireportingframework_127272_949397.pdf

8. Equator Principles III, June 2013
   https://equator-principles.com/app/uploads/The_Equator_Principles_III_June2013.pdf